

Марушева О.А.

Міжрегіональна академія управління персоналом

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ ВІДНОСИНАМИ У БУДІВНИЦТВІ

У статті аналізуються дослідження формування механізму нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві в контексті публічного адміністрування, який потребує високого рівня конкретизації, що вимагає використання системи сучасних методологічних засобів. Відзначено, що важливим методологічним аспектом державного регулювання відносин у будівництві є зв'язок між метою та досягнутим результатом, сутність якого полягає в тому, що вони ніколи не бувають абсолютно ідентичними. Доведено, що невідповідність мети та результату є фундаментальною характеристикою державного регулювання, що визначає його безперервний характер, оскільки кожен досягнутий результат неминуче встановлює нові цілі, які потребують реалізації в умовах, що змінюються.

Ключові слова: державне управління, методологія наукових досліджень, соціально-економічні відносини, будівництво, інвестиційно-будівельний процес.

Постановка проблеми. З огляду на сучасні умови розвитку ринкових відносин у будівельній сфері необхідним є запровадження нових підходів до регулювання взаємин між учасниками будівельного процесу, а саме інвесторами, замовниками, забудовниками, проектувальниками та підрядними організаціями. Рентабельність будівництва є головною умовою їх успішного функціонування. Для досягнення цих цілей необхідно розробити механізм регулювання взаємин. Соціальні та економічні зміни в Україні вимагають доопрацювання наявних, а також введення нових механізмів державного регулювання між усіма учасниками інвестиційно-будівельного процесу [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій школі Національної академії державного управління при Президенті України сформувались суттєві здобутки з методології державного управління, що стало підґрунтям формування методологічних засад державного і муніципального управління та ключовими напрямками розвитку регіонів [2]. Але структурні перетворення в будівельній діяльності та економіці країни загалом, високий динамізм суспільних процесів і надалі потребують розвитку методологічних знань з організації процесів управління у напрямі розвитку та вдосконалення відносин у цій сфері. Це надає об'єктивності потребі подальшого пошуку і накопичення методологічних засад формування

механізму нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві в контексті публічного адміністрування.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є аналіз методології дослідження формування механізму нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві в контексті публічного адміністрування.

Виклад основного матеріалу. Визначення «методологія» містить у собі два змістовні значення: перше значення характеризує методологію як систему певних знань, прийомів і способів, які використовуються в тій чи іншій сфері діяльності (в економіці, соціології, управлінні тощо). Друге значення характеризує методологію як загальну теорію методів, систему, яка дає змогу пізнати реальну дійсність або як вчення про використання принципів, методів, категорій, законів діалектики і науки щодо процесу пізнання і практики в інтересах набуття нових знань [3].

Вітчизняні науковці розглядають «методологію дослідження» як учення про науковий метод пізнання; системи наукових принципів, на основі яких базується дослідження і здійснюється вибір сукупності пізнавальних засобів, методів і прийомів [4]; певний план дій [5]; принципи побудови методів дослідження і їх наукове узагальнення [6]; концептуальна основа, яка забезпечує отримання максимальної і завчасної інформації про процеси і явища, що досліджуються [7].

Для успішного проведення наукового дослідження, а також для отримання справжнього його результату необхідною умовою є правильне визначення методів дослідження, прийомів, засобів, способів вирішення наукових завдань. Вони використовуються для пізнання предмета науки з метою отримання об'єктивних, істинних, багатоаспектних знань. Методологічні основи соціально-економічних відносин у будівництві являють собою певні теоретичні блоки, що розкривають сутність та значення системи методологічних способів і прийомів пізнання, які застосовуються для дослідження предмета цієї науки.

У вивченні державного регулювання соціально-економічних відносин у будівництві науковці, як правило, застосовують порівняльно-правовий метод дослідження, що містить у собі порівняльний аналіз організаційного функціонування владних органів різних країн. З огляду на позитивний досвід зарубіжних країн розроблюються практичні рекомендації для вдосконалення та регулювання системи суспільних відносин у будівельній галузі України.

У разі застосування методу формально-логічного аналізу стає можливим виявити рівень відповідності процесів виникнення, функціонування й розвитку державно-правових явищ законам формальної логіки.

Формально-юридичний метод дає змогу проаналізувати, наскільки реалії будівництва відповідають нормативно-правовим вимогам, встановленим державним регулюванням, він застосовується для встановлення змісту правових норм, що закріплюють організацію діяльності органів державної влади та аналізу практики їх застосування на всіх етапах будівельного процесу.

Під час вивчення державного регулювання соціально-економічних відносин у будівництві застосовують також і інші методи, такі як дедукція, індукція, аналіз, синтез, сходження від абстрактного до конкретного.

Для вивчення державного регулювання соціально-економічних відносин та державно-правових явищ у будівництві застосовують багато інших методів, що розробляються в межах конкретних, окремих наук. Наприклад, статистичний, математичний, метод конкретно-соціологічних досліджень, моделювання, кібернетичний та інші. Застосування цих методів дає змогу для отримання більш глибоких знань і сприяє розвитку широкого спектра дослідження. Зокрема, за використання статистичного методу можна побачити кількісні показники, які відображають ста-

тистичні дані стану та динаміки досліджуваних явищ та процесів державно-правових інститутів, а також дають змогу проаналізувати етапи та тенденції розвитку аналізованих об'єктів.

Застосовуючи метод конкретно-соціологічних досліджень, можна зробити висновки щодо ефективності та продуктивності діяльності будівництва. Для досягнення цієї мети використовують спостереження, анкетування, проводять збір, обробку та аналіз документальної інформації щодо роботи органів публічної влади.

Кібернетичний метод пов'язаний із використанням сучасних інформаційних технологій та засобів для дослідження роботи апарату управління. Він характеризує рівень використання в управлінському апараті сучасних понять і технічних засобів кібернетики.

Для пошуку шляхів удосконалення структури, функцій та регулювання державно-правових явищ у будівництві також застосовують метод моделювання. При цьому створюють уявну модель відносин, аналізуючи яку можна досягти удосконалення регулювання відносин у будівництві [8].

Сфера будівництва є однією із найважливіших системоутворюючих галузей промисловості, що формує засади для економічного зростання країни. Будівництво створює основні передумови для стимулювання розвитку інших галузей економіки, що є суміжними, забезпечує зайнятість населення тощо. Зокрема, будівництво має мультиплікативний ефект для залучення інвестицій і створення нових робочих місць в інших галузях виробництва. Саме ці обставини роблять актуальною тему цього дослідження та підкреслюють необхідність аналізу державного управління ризиками у будівництві у такому напрямі [9].

Під методами наукового дослідження розуміється сукупність пізнавальних правил і прийомів, реалізованих у вигляді взаємопов'язаних операцій, призначених для отримання нових знань, що складається з трьох етапів: дослідження, доказ, пояснення, що визначає розуміння того, як функціонує об'єкт наукового дослідження.

Методологію дослідження формування механізму нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві в контексті публічного адміністрування можна віднести до спеціальної методології пізнання формування механізму нормативно-правового регулювання, побудованого з урахуванням загальної методології наукового пізнання, що розкриває загальні закони наукового пізнання і ґрунтується на методології науки державного управління.

Зазначена методологія перебуває в колі наукових інтересів учених, практиків, державних службовців, управлінців, економістів, політиків і на концептуальному рівні будується як логічна, послідовно структурована система взаємопов'язаних, несуперечливих підходів і методів. Ці методи дадуть змогу уточнити сучасне розуміння поняття «формування механізму нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин», визначити його складники, взаємозв'язки і взаємодію між ними. Також завдяки цим методам можна визначити чинники впливу й отримати розуміння елементів побудови таких механізмів регулювання, умов їх успішної реалізації, знайти підходи до пошуку шляхів їх постійного удосконалення і розвитку [10].

Методологічна обґрунтованість, чітка структурованість, змістовність і логічність побудови досліджень дасть змогу отримати нові корисні знання і сформулювати уяву і шляхи подальшого розвитку соціально-економічних відносин, запропонувати нові механізми й інструменти зміцнення таких відносин у будівництві.

Опрацювання наявних методологічних розробок українських і зарубіжних учених дає змогу виокремити й обґрунтувати методологію шляхів подальших наукових розвідок будь-якої складної проблеми, у цьому разі – формування механізму нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівельній діяльності.

Першочерговість та важливість методу в наукових дослідженнях підкреслили багато вчених. Зокрема, І. Павлов (1849–1936) відзначав: «Метод – це перше, головне. Саме від вибору методу залежить уся серйозність дослідника. За вдало підібраного методу і не дуже талановита людина робить неможливе геніальним, а якщо,

навпаки, не коректно підібраний метод, то й геніальна людина буде працювати марно і не отримає цінних, точних даних». Отже, термін «метод» у широкому сенсі означає «шлях до чогось» або спосіб дії суб'єкта в будь-якій його формі. Іншими словами, метод – це спосіб, шлях пізнання та практичного перетворення дійсності, система прийомів і принципів, що регулюють практичну та пізнавальну діяльність людей. Отже, ми можемо констатувати, що метод зводиться до набору визначених правил, прийомів, методів і норм знання та дії. Це певна система приписів, принципів, вимог, які мають орієнтувати суб'єкт пізнання на вирішення конкретної наукової та практичної задачі для досягнення певного результату в конкретній галузі людської діяльності. Г. Гегель зазначав, що метод є засобом, за допомогою якого суб'єкт співвідноситься з об'єктом дослідження [11].

Висновки. Дослідивши методологічні засади формування механізму нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві в контексті публічного адміністрування, ми дійшли висновку, що механізм нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві має базуватися на використанні таких методів, які б дали змогу мінімізувати можливий негативний вплив та максимально реалізувати позитивні ефекти від нормативно-правового врегулювання соціально-економічних відносин, що виникають між суб'єктами будівельного процесу для будівельної галузі загалом. Подальші дослідження щодо форм та методів державного регулювання соціально-економічними відносинами у будівництві мають бути спрямовані на визначення конкретних напрямів вдосконалення механізмів державного впливу та підвищення їх ефективності для подальшої стабілізації будівельної галузі.

Список літератури:

1. Экономика строительства: учебник / под общей ред. И.С. Степанова. 3-е изд., доп. и перераб. М: Юрайт-Издат, 2007. 620 с. URL: https://stud.com.ua/19014/ekonomika/kontraktni_dogovirni_vidnosini_budivnitsvi
2. Методологія державного управління: словник-довідник / уклад. В.Д. Бакуменко та ін. К.: НАДУ, 2004. 196 с.
3. Баскаков А.Я. Методология научного исследования: учебн. пособ. / А.Я. Баскаков, Н.В. Туленков. К.: МАУП, 2002. 206 с.
4. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручн. / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарченко. 6-те вид., перероб. і доповн. К.: Знання, 2008. 310 с.
5. Свердан М.М. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / М.М. Свердан, М.Р. Свердан. Чернівці: Рута, 2006. 352 с.
6. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь. / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовской, Е.Б. Стародубцева. 4-изд., перераб. и дополн. М.: Инфра-М, 2005. 480 с.
7. Борисенко О.П. Зовнішньоекономічна політика держави: концепція, стратегія, механізми реалізації: монограф. Донецьк: Юго-Восток, 2012. 404 с.

8. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. С.Г. Серьогіної. Х.: Право, 2005. 256 с.
9. Непомнящий О.М. Методологія дослідження державного регулювання в контексті управління ризиками у будівництві / О.М. Непомнящий, О.В. Медведчук. Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління 2018. № 1 (78). С. 15–19
10. Бобровська О.Ю. Методологічні засади дослідження економічної політики розвитку регіонів. / О.Ю. Бобровська, С.В. Корнієвський. Університетські наукові записки: часопис Хмельн. ун-ту управління та права. Хмельницький, 2013. № 4 (48). С. 453–459
11. Кустовська О.В. Методологія системного підходу та наукових досліджень. Курс лекцій. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 124 с.

ОСОБЕННОСТИ МЕТОДОЛОГИИ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИМИ ОТНОШЕНИЯМИ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ

В статье анализируются исследования формирования механизма нормативно-правового регулирования социально-экономических отношений в строительстве в контексте публичного администрирования, который требует высокого уровня конкретизации, использования системы современных методологических средств. Отмечено, что важным методологическим аспектом государственного регулирования отношений в строительстве является связь между целью и достигнутым результатом, сущность которого заключается в том, что они никогда не бывают абсолютно идентичными. Доказано, что несоответствие цели и результата является фундаментальной характеристикой государственного регулирования, определяет его непрерывный характер, поскольку каждый достигнутый результат неизбежно устанавливает новые цели, которые требуют реализации в изменяющихся условиях.

Ключевые слова: государственное управление, методология научных исследований, социально-экономические отношения, строительство, инвестиционно-строительный процесс.

FEATURES OF METHODOLOGY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF PUBLIC MANAGEMENT OF SOCIAL AND ECONOMIC RELATIONS IN CONSTRUCTION

The article analyzes the study of the formation of the mechanism of legal regulation of socio-economic relations in construction in the context of public administration, which requires a high level of specification, the use of a system of modern methodological means. It is noted that the important methodological aspect of state regulation of relations in construction is the connection between the goal and the result achieved, the essence of which is that between them there never exists an absolute identity. It is proved that the discrepancy between the purpose and the result is a fundamental characteristic of state regulation, which determines its continuous character, since each achieved result inevitably sets new goals that require the implementation of changing conditions.

Key words: public administration, methodology of scientific researches, socio-economic relations, construction, investment-building process.